

громадськими організаціями та населенням і встановлення координаційних зв'язків між ними для проведення спільних заходів, пов'язаних із забезпеченням кримінологічної безпеки; 12) формування та утвердження гуманістичних цінностей у суспільстві.

Реалізація вищевказаних завдань повинна відбуватись комплексно, в іншому випадку, за умови їх епізодичного виконання це не призведе до жодного результату. Саме тому така діяльність повинна базуватись на послідовній чіткій політиці забезпечення кримінологічної безпеки та мати відповідну нормативну регламентацію (на рівні регіонів) та правову базу (на рівні держави).

Список бібліографічних посилань

1. Гринчак В. М. Кримінологія і сучасність. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2000. № 2. С. 25–27.

2. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Протидія злочинності та профілактика злочинів : монографія. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 308 с.

3. Словник української мови : в 11 т. / І. К. Білодід та ін. ; Акад. наук УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1972. Т. 3. 744 с.

Одержано 05.02.2019

УДК 355.426.4:351.75:35.071.1

Сергій Олександрович ГОДЛЕВСЬКИЙ,

начальник науково-дослідної лабораторії будівництва та оперативного застосування
Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності
Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України (м. Харків)

МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ УГРУПОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ СТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ДІЙ У КРИЗОВОМУ РАЙОНІ

За наявності в країні внутрішньої нестабільності за певних умов може виникнути збройний конфлікт неміжнародного характеру, що становить значну небезпеку конституційному ладові та територіальній цілісності держави.

Такий конфлікт характеризується наступними двома критеріями: збройні групи, що беруть участь у військових діях повинні проявляти хоча б мінімальну ступінь організованості, а збройні зіткнення повинні досягати мінімального рівня інтенсивності.

Крім того, збройний конфлікт неміжнародного характеру слід відрізняти від менш значних форм колективного насильства, наприклад: заворушень серед цивільного населення, повстань, окремих актів тероризму або інших поодиноких актів насильства.

При визначенні рівня інтенсивності конфлікту беруться до уваги такі показники, як:

- тривалість і ступінь серйозності збройних зіткнень,
- види урядових сил, що беруть участь в них;
- число учасників збройних груп і військ, організованість дій не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (НЗФ);
- види застосовуваної зброї;
- викликані військовими діями людські втрати і матеріальні збитки [1; 2, ст. 1].

Аналіз режимних заходів відповідно до Закону [3, ст. 2, 4, 10, 16, 17, 18, 20] показав, що правовим режимом, що має бути введений на етапі стабілізаційних дій (за відсутності збройного конфлікту) та який би забезпечив ефективне виконання усього необхідного переліку режимних заходів є правовий режим надзвичайного стану. Для врегулювання кризової ситуації, недопущення переростання внутрішньої нестабільності у збройний конфлікт неміжнародного характеру згідно оперативних планів застосовуються сили безпеки нашої держави. При введенні правового режиму надзвичайного стану на території, охопленій конфліктом можуть проводитись стабілізаційні дії.

Сутність стабілізаційних дій військ (сил) полягає в одночасних й послідовних діях, заходах та акціях, які проводяться військами (силами) для стабілізації обстановки, недопущення

відновлення збройних сутичок, диверсій і терористичних актів, масових заворушень у визначених операційних районах.

Для напрямку забезпечення громадської безпеки розглядаються такі заходи: припинення насильницьких дій, заключення мирних угод, роззброєння НЗФ, посилення державного кордону, забезпечення свободи пересування, паспортний контроль, посилення охорони громадського порядку, охорона державних діячів, охорона важливих об'єктів інфраструктури, розмінування тощо.

Для проведення стабілізаційної операції в кризовому районі створюється міжвідомче угруповання. Роль і завдання силових відомств визначаються відповідно з Додатком до Концепції розвитку Сектору безпеки і оборони [4, п. 5].

Досвід створення угруповання сил охорони правопорядку для виконання службово-бойових завдань на сході нашої держави щодо забезпечення громадської безпеки та режимних заходів в зоні, прилеглий до району ведення бойових дій показав, що рішення на створення таких угруповань приймається не завжди раціонально, що призводить до його незбалансованого складу, і як наслідок – неефективного використання наявних сил і засобів. Тому необхідно мати відповідну науково обгрунтовану методику визначення складу угруповання для використання командирами і штабами в ході прийняття ними рішень. Алгоритм даної методики пропонується такий:

- аналіз воєнно-політичної та оперативної обстановки, висунення вимог до стабілізаційних дій;
 - визначення інтенсивності конфлікту, рівня організованості збройних груп;
 - склад і прогнозований характер дій НЗФ;
 - діюче правове поле, у якому застосовується міжвідомче угруповання (режим в районі проведення антитерористичної операції, правовий режим надзвичайного стану тощо);
 - декомпозиція завдань міжвідомчого угруповання до оперативних, оперативно-тактичних, тактичних завдань;
 - призначення, спроможності частин і підрозділів Національної гвардії України (НГУ) щодо ведення стабілізаційних дій, обмеження щодо їх застосування;
 - визначення динаміки стабільності та нестабільності, а також місцевих факторів;
 - розроблення (вдосконалення) заходів, спрямованих на зменшення джерел нестабільності;
 - моделювання дій угруповання;
 - моніторинг та оцінка успішності стабілізаційних дій протягом визначених періодів;
 - аналіз результатів оцінювання, коригування заходів стабілізаційних дій у разі необхідності.
- Основним елементом зазначеної методики буде модель застосування міжвідомчого угруповання в кризовому районі з урахуванням дольової участі Національної гвардії України.
- Таку модель пропонується представляти у графоаналітичному вигляді, що має включати події, функції (завдання) й відповідні мережі протікання подій.
- Вхідними параметрами моделі можуть бути:
- прогнозовані сценарії розвитку конфлікту й виникнення внутрішньої нестабільності;
 - склад непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань, терористичних груп чи організацій, злочинних організацій, бандитських формувань, й навіть диверсійних груп перерахованих формувань;
 - характер дій НЗФ (умовно дії протидіючої сторони можна розділити на наступальні, оборонні, партизанські, диверсійні й терористичні, а також їх різне сполучення);
 - рівень інтенсивності конфлікту та динаміка його розвитку;
 - роль і місце НГУ (визначається шляхом декомпозиції завдань складових Сектору безпеки й оборони від стратегічних до оперативних, оперативно-тактичних, тактичних завдань з урахуванням діючої нормативно-правової бази);
 - перелік завдань й заходів, які необхідно виконати для найшвидшої нормалізації обстановки;
 - напрямки зосередження основних зусиль (основним центром ваги завжди повинне бути населення кризового району, його відношення до урядових сил);
 - розмір територій охоплених протиправними (повстанськими, партизанськими, злочинними) діями;
 - система управління, що створюється;

- наявні сили та спроможності силових структур щодо виконання завдань;
- діючих адміністративно-правовий режим і його обмеження тощо.

Моделювання здійснюється динамічним способом шляхом аналізу варіантів замислу застосування сил угруповання на розрахунок його складу до рівня потрібної достатності для виконання усього переліку необхідних завдань.

Моделями меншого масштабу як елементів загальної моделі можуть бути моделі теорії ігор, системи масового обслуговування, імітаційні, штабні, графоаналітичні моделі, а також використання матриць, оперативно-тактичних розрахунків тощо.

В результаті моделювання мають бути отримані прогнозований результат ведення стабілізаційних дій та їх очікувана ефективність, й власне, потрібний функціональний і чисельний склад угруповання.

За основний критерій ефективності пропонується прийняти ступінь відповідності складу угруповання характеру і обсягу виконуваних завдань.

Список бібліографічних посилань

1. Внутренние конфликты и другие ситуации насилия – какая разница для жертв? // Международный комитет красного креста : сайт. URL: <https://www.icrc.org/ru/doc/resources/documents/interview/2012/12-10-niac-non-international-armed-conflict.htm> (дата звернення : 21.03.2019).
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) : від 08.06.1977 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200 (дата звернення: 21.03.2019).
3. Про правовий режим надзвичайного стану : закон України від 16.03.2000 № 1550-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14> (дата звернення: 21.03.2019).
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : указ Президента України від 14.03.2016 № 92/2016 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (дата звернення: 21.03.2019).

Одержано 22.03.2019

УДК 343.9

Володимир Васильович ГОЛІНА,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (м. Харків)

ОБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ Й ОБ'ЄКТ ЗАПОБІЖНОГО ВПЛИВУ: ПОНЯТТЯ, СПІВВІДНОШЕННЯ І ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПРАКТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

За останні роки в українській кримінології намітилася чітка тенденція до професіоналізації і спеціалізації запобіжної діяльності існуючих і заново створюваних суб'єктів запобігання злочинності, для підвищення якого необхідна конкретизація, а іноді і деталізація як запобіжних заходів, так і тих явищ й процесів, на які ця діяльність спрямована. Будь-яка практична діяльність і пізнання, у тому числі запобіжна діяльність суб'єктів протидії злочинності, націлена на конкретний об'єкт (предмет). Кримінологічний об'єкт отримується, виокремлюється внаслідок раціональної обробки даних емпіричного знання і ступеня їх узагальнення, що залежить від методології науки, методики пізнання, доброчесності дослідника, потреб практики і внутрішніх можливостей самої кримінології як науки. Об'єкт запобіжної діяльності формується не лише (а можливо і не стільки) кримінологією, а й іншими галузями знань (економікою, психологією, соціологією, біологією, технікою тощо). Неоднорідність об'єкта породжує неоднорідність запобіжної діяльності. Комплексному впливу на злочинність і її прояви треба вчитися. Стає очевидним, що без вчення про об'єкт запобіжної діяльності, вміння виокремити